



บทวิเคราะห์ “ทำไมธุรกิจทุเรียนถึงยิ่งทำยิ่งยากขึ้น”

ในการประชุมแบรนด์ทุเรียนแห่งเอเชียปีนี้ เหวินเซา ผู้ก่อตั้งบริษัทเหวินจีทุเรียน ได้ชี้แจงเวทีบรรยายอย่างตรงไปตรงมาและเข้มข้น โดยให้มุมมองว่า ยุคที่อาศัยเพียงประสบการณ์ อาศัยโชค และอาศัยปัจจัยจากธรรมชาติกำลังจะผ่านพ้นไป

ตลอดหลายปีที่ผ่านมา พบว่า มีความขัดแย้งหลักในอุตสาหกรรมทุเรียนไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันด้านสายพันธุ์ ช่องทางการตลาด และราคา

แต่ในปัจจุบัน ปัจจัยภายนอกกลับกลายเป็นแรงกระทบที่รุนแรงยิ่งกว่า ยกตัวอย่างกรณีที่ไม่มีใครคาดคิดว่าสถานการณ์ในตะวันออกกลางจะส่งผลกระทบต่อการขนส่งทุเรียนจากไทยและมาเลเซีย ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับน้ำมันได้กลายเป็นตัวแปรใหม่ ไม่ว่าจะเป็นค่าระวางขนส่ง เส้นทางเดินเรือ หรือกระบวนการผ่านพิธีการศุลกากร ซึ่งเดิมไม่เกี่ยวข้องกับการปลูกทุเรียน กลับสามารถชี้ชะตาว่าทุเรียนหนึ่งตู้คอนเทนเนอร์จะสามารถถึงท่าเรือได้ตรงเวลาหรือไม่ ผู้ประกอบการทุเรียนแข่งขันกันด้านราคาและคุณภาพ แต่อาจพ่ายแพ้ให้กับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ห่างไกล ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นตัวแปรใหม่ว่า ทุเรียนได้ถูกผนวกรวมเข้าสู่ความผันผวนของระบบพลังงานและห่วงโซ่อุปทานระดับโลกแล้ว

ปัญหภายในอุตสาหกรรมทุเรียน

เมื่อพิจารณาจากข้อมูล พบว่าราคาเฉลี่ยของทุเรียนนำเข้าลดลงจาก 4.481 ดอลลาร์สหรัฐต่อกิโลกรัมในปี 2567 เหลือ 4.01 ดอลลาร์สหรัฐต่อกิโลกรัมในปี 2568 โดยในปี 2568 ราคาเฉลี่ยนำเข้าลดลงมากกว่าร้อยละ 10 ทั้งที่ก่อนหน้านี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ข้อมูลในอุตสาหกรรมยังชี้ให้เห็นว่า ปี 2568 มีลักษณะ “ปริมาณเพิ่ม แต่ราคาลด” ซึ่งหมายความว่า อุปทานได้เริ่มมีมากกว่าความต้องการอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม ตัวเลขดังกล่าวสะท้อนเพียงค่าเฉลี่ย แต่โครงสร้างที่แท้จริงของอุตสาหกรรมคือ ทุเรียนคุณภาพสูงยังคงมีจำนวนน้อยและมีราคาสูงขึ้น ขณะที่ทุเรียนคุณภาพทั่วไปถูกกดราคาอย่างรวดเร็ว และทุเรียนคุณภาพต่ำเริ่มสูญเสียตลาด กล่าวคือ อุตสาหกรรมกำลังเปลี่ยนจากระบบราคาเดียว ไปสู่ระบบกำหนดราคาตามระดับคุณภาพ



“ครึ่งแรกของทุเรียนอาศัยธรรมชาติ ครึ่งหลังต้องอาศัยระบบ”

เป็นเวลานานที่การค้าทุเรียนถูกเปรียบเปรยว่าเป็น “การพนัน” เนื่องจากลักษณะทางชีวภาพของทุเรียนทำให้ยากต่อการประเมินความสุข ความแห้งหรือความชื้น และระดับน้ำตาลจากภายนอก ความไม่แน่นอนนี้เคยเป็นแหล่งที่มาของมูลค่าเพิ่มของทุเรียน แต่ในปัจจุบันกลับกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเชิงพาณิชย์ในระดับอุตสาหกรรม เมื่อเทียบกับราคาแล้ว ปัญหาที่สำคัญยิ่งกว่าคือ “ความเสถียร”

แม้จะสามารถหาแหล่งปลูกที่ดีที่สุดในโลก และเสนอราคาสูงที่สุด ก็ยังไม่สามารถรับประกันคุณภาพที่สม่ำเสมอได้ ซึ่งสะท้อนว่า อุตสาหกรรมทุเรียนยังคงอยู่ในรูปแบบ “เกษตรที่อาศัยประสบการณ์” มิใช่ “เกษตรแบบมาตรฐาน” โดยมีลักษณะสำคัญ ได้แก่ ระดับความสุขไม่สม่ำเสมอ (แม้กระทั่งมีผลที่ยังไม่สุก) ความแตกต่างด้านรสชาติสูง และคุณภาพที่ผันผวนแม้ในพื้นที่ปลูกเดียวกัน ซึ่งถือเป็นเรื่องที่พบได้ยากมากในอุตสาหกรรมเกษตรที่มีมูลค่าตลาดหลายแสนล้าน

เหตุใดการปรับตัวของอุตสาหกรรมทุเรียนจึงเป็นเรื่องยาก

ประการแรก ระยะเวลาที่ต้นทุเรียนที่ปลูกจากเมล็ดต้องใช้เวลาถึง 8 ปี จึงจะให้ผลผลิต ส่วนต้นที่ได้จากการเสียบยอดใช้เวลาน้อยกว่า โดยพันธุ์หนามดำใช้เวลาประมาณ 3 ปี และพันธุ์หมอนทองหรือมุซังคิงใช้เวลาประมาณ 4 ปี แต่หากต้องการพัฒนาสายพันธุ์ใหม่ จำเป็นต้องเริ่มจากเมล็ดและรอถึง 8 ปี จึงจะทราบผล รุ่นหนึ่งใช้เวลา 8 ปี รุ่นถัดไป 16 ปี ส่งผลให้อุตสาหกรรมแทบไม่มี “พื้นที่สำหรับการลองผิดลองถูก”

ประการที่สอง นโยบายที่ดินเป็นข้อจำกัดปัจจุบัน การผลิตส่วนใหญ่ยังมาจากเกษตรกรรายย่อย ซึ่งขาดทั้งเงินทุน เทคโนโลยี และความสามารถในการรับความเสี่ยง การผลักดันให้เกษตรกรลงทุนปรับเปลี่ยนสายพันธุ์จึงเป็นเรื่องยาก

ประการที่สาม การลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาต่ำมากประเทศผู้ผลิตทุเรียนหลักส่วนใหญ่ไม่ใช่ประเทศที่มีความเข้มแข็งด้านการวิจัย ส่งผลให้การลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาไม่สอดคล้องกับขนาดของอุตสาหกรรมที่มีมูลค่ามหาศาล

ข้อเท็จจริงที่สำคัญ

สายพันธุ์หลักไม่ได้รับการพัฒนามานานกว่า 20 ปี

เหวินเซาระบุว่า พันธุ์หมอนทองและมุซังคิงยังคงครองความได้เปรียบอย่างเด็ดขาดในไทยและมาเลเซียตามลำดับ โดยโครงสร้างนี้แทบไม่เปลี่ยนแปลงนับตั้งแต่ปี 2546 (ค.ศ. 2003) ที่จีนยกเว้นภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรจากไทยและทุเรียนเริ่มเข้าสู่ตลาดจีนในวงกว้าง การที่สายพันธุ์เดียวครองตลาดยาวนานถึง 20 ปี ถือเป็นสิ่งที่แทบไม่เกิดขึ้นในผลไม้ชนิดอื่น

ยิ่งไปกว่านั้น ตามหลักเศรษฐศาสตร์ สายพันธุ์ใหม่ใดก็ตาม หากมีผลผลิตเพียงหนึ่งในสิบของพันธุ์หมอนทอง จะไม่สามารถมีราคาสูงกว่าหมอนทองได้ กล่าวคือ ขนาดการผลิตมีอิทธิพลเหนือทุกสิ่ง แม้จะมีการพัฒนาสายพันธุ์ที่มีรสชาติดีกว่า หากไม่สามารถผลิตในปริมาณมากได้ ก็ยังคงจำกัดอยู่ในตลาดระดับบน และไม่สามารถทดแทนพันธุ์หมอนทองได้

การจะเปลี่ยนแปลงสายพันธุ์หลักอย่างพันธุ์หมอนทองและมุซังคิงในวงกว้าง เหวินเซา ระบุว่าแทบเป็นไปได้ เนื่องจากยังไม่มีสายพันธุ์ที่ดีกว่าอย่างชัดเจน ไม่มีตัวเลือกสำรอง และไม่มีแผนรองรับ

โอกาสที่แท้จริงอยู่ในสิ่งที่มองไม่เห็น

แม้หลายฝ่ายยังคงให้ความสำคัญกับราคา ช่องทางการตลาด และกระแสความนิยม แต่จากการบรรยายครั้งนี้สะท้อนว่า โอกาสที่แท้จริงอยู่ในปัจจัยพื้นฐานที่ลึกกว่า ได้แก่ ข้อมูล (สายพันธุ์ รสชาติ พันธุ์กรรม) มาตรฐาน (การจัดเกรด ความสุก ตัวชี้วัดรสชาติ) และเทคโนโลยี (การเพาะปลูก การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และห่วงโซ่อุปทาน)



กล่าวโดยสรุป ปัจจัยชี้ขาดในอนาคตไม่ใช่ปริมาณการขาย แต่เป็นความสามารถในการจำหน่ายสินค้าที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ

อย่างไรก็ตาม ศักยภาพเหล่านี้ไม่สามารถสร้างขึ้นได้ในระยะสั้น ข้อมูลต้องสะสมอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานต้องผ่านการทดสอบหลายรอบ และเทคโนโลยีต้องพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปผ่านความล้มเหลวจำนวนมาก สิ่งเหล่านี้ไม่เหมือนกับช่องทางตลาดที่สามารถลงทุนเงินได้ทันที หรือกระแสความนิยมที่สามารถสร้างได้ด้วยงบประมาณ หากเปรียบเทียบก็เหมือนการก่อสร้างระบบชลประทานที่ต้องใช้เวลา แต่เมื่อสำเร็จแล้วจะเป็นตัวกำหนดว่าใครจะสามารถอยู่รอดในระยะยาว

ท้ายที่สุด ผู้ที่ยังคงอยู่ในอุตสาหกรรม ไม่ใช่ผู้ที่เร็วที่สุด หรือผู้ที่เข้าสู่ตลาดก่อนที่สุด แต่คือผู้ที่สามารถเปลี่ยน “ความไม่แน่นอน” ให้กลายเป็น “ความแน่นอน” ได้อย่างต่อเนื่อง

แปลและเรียบเรียงโดย สปช. ปักกิ่ง

แหล่งที่มา: <https://mp.weixin.qq.com/s/D5camKTOXPDLr9SNp-ctSw>



www.opsmoac.go.th/beijing



www.facebook.com/moac.beijing